

Џони Браун

ЛОПОВИЦА¹

Поема у прози

У јутро 29. новембра 2006, црни пластични кофер у коме се налазила *Атапои-вабие*, флаута од природног камена, који је припадао уметници Акио Сузуки, нестао је из пртљажника воза који је јурио из париске Гар ди Нор станице за Амстердам. Налазио се изнад седишта педесет пет у колима број осамнаест. У време када је крађа примећена, воз је већ прошао Антверпен, али је кофер вероватно украден још на станици Гар ди Нор.

Ове флауте је забранио још принц Кару и њихов звук био је изгубљен за историју музике. Једино га још памти орална традиција преношена шаманском церемонијом у којој су се користиле флауте *моіари* прављене према положају седам звезда. Флаута је преношена с колена на колена у светилишту. И сад, након пуних двадесет осам година у рукама чувара нове генерације, неповратно је нестала. Ова флаута била је незаменљива за тумачење културе НО и на нама је сада да молимо да буде враћена у руке свог чувара.

1

Сећам се првог предмета који сам украла.

Сећам се како су ми дрхтали прсти и како ми је у стомаку све до дна било мука од ове чудне муњевите а необјашњиве жудње која ме је опхрвала.

Сећам се како сам спустила ту ствар у џеп и зурила у лице жене очекујући њену реакцију. Дах ми се заледио од страха, а срце готово престало да куца.

Сећам се њеног маникираног лица, незабринутог, пуног себе, она није ништа приметила, није имала благе везе, дах ми се претворио у суздржано смејање, срце ми је изненада прорадило...

Сећам се првог предмета који сам украла.

2

Опет Гар ди Нор – станица за умирање, станица за лопове! Измрвљено стакло и изгребан плексиглас похабан временом и димом, употребом и трљањем. Тражила

¹ Џонија Брауна сам упознала једне хладне зиме испред париског Театра де ла Вил, легендарне позоришне и авангардне институције. Поверио ми је да те вечери приказују у режији Џамета његов комад *Бароуз и Кеши Акер* *ослушкују њесму Сџарој морнара Семјуела Тејлора Колрица, у ирашњи Џонија Тангерса*. Ко би одолео таквом сусрету књижевности и лудости? У неком тренутку овог двадесетпетогодишњег пријатељства, повела сам Брауна у Србију где је представио своју бесмртну поему „Лоповица“. Џони Браун је рођен 1961. у Њукаслу. Данас живи у Лондону где једном годишње, од 1999. па до данас, ствара драматуршке комаде с позоришном групом „Андерграунд утопија“. Џони је такође и лиричар, предводник групе *The Band Of Holy Joy*, песник је и драматург, а сваког петка у Лондону домаћин је легендарног радио-програма BAD PUNK на радију Resonance FM. Аутор је бројних музичких и књижевних дела од којих је преводиоцу најдража књига поезије *Саши* („Молоко принт“, Анциг, 2021). (Прим. џрев.)

сам пролаз, послушничвала звуке. Стрпљиво сам седела усред све те огромне покретне и потресне драме долазака и одлазака, бежања и пристизања, ушију већ навикнутих на упоран досадан звук БУМ-БУМ-БУМ који је долазио с перона, који ми је одзвањао у срцу, одјекивао мојим данима.

3

Сећам се фијука ветра који је прохладно дувао с планине за коју мајка каже да чува сећања на наше душе.

Сећам се шума и поља и потока који је пратио стубове који су силазили све до океана, сунчаног јутра, сећам се тихе школске смирености и високих оцена које сам с лакоћом добијала.

Сећам се оца на послу који се савијао од рада, увек се питајући какво ли весеље крије будућност за мене?

Сећам се како сам играла с пријатељима кад падне мрак, обожавала сам прохладни ноћни ваздух испуњен мекотом и љупкошћу, док благосиљах звезде, једну за другом.

Сећам се фијука ветра који је прохладно дувао с планине за коју мајка каже да чува сећања на наше душе.

4

Сећам се првог „падања”.

Сећам се очевог беса, страха који сам осетила пред мајком, колективне туге, погледа свог брата.

Сећам се емотивних масница, затварања, одузимања, лишавања одређених слобода, тренутка када сам схватила да ме ништа не може зауставити, сећам се обећања која сам давала, знајући да ћу их ускоро прекршити.

Сећам се како сам се опустила, као и узбуђења када се моја овисност распламсала и како сам се распојасала, грабила сам све што би ми засјало пред очима, што није било под кључем и катанцем, крала сам да се забавим, акције ради.

Сећам се када сам први пут „пала”.

5

Бацила сам поглед на човека који је шетао пероном.

Станица преливена светлошћу, испуњена визијом. Обучен је у избледели памучни мантил и широке сиве фармерке. У неку врсту радничке одеће коју данас носе искључиво уметници. У руци стеже стару црну актен-ташну. Преко рамена му је пребачена танка најлонска торба. Пријатног је лика, фин дечко, готово анђеоског изгледа. Лепо лице – лепа душа.

Недавно сам дуго размишљала о души, као и зашто радим то што радим. А да се окрене и изненада ми се обрати, како бих се понашала? Били смо толико близу једно другог а толико удаљени, он и ја.

На тренутак ћемо се повезати кроз најједноставнији од свих чинова – мој чин крађе његове актен-ашне, његовог власништва. Последице ће се ускоро прочитати и њему и мени.

А кад одјек ове акције избледи и кад време покопа мој чин, избрише све емотивне тренутке овог чина, у питању ће бити само још један заборављени инцидент. Пука дневна крађа.

6

Сећам се када ми је умрла мајка, на Велики петак. Имала сам петнаест година. Сећам се тог губитка и како сам псовала Бога који ми је отео некога најближег и најдражег.

Сећам се песме ветра која се угасила у грлу планине.

Сећам се избегавала сам пријатеље у касно вече, мрзела сам звезде на небу и трагала за звуком који је *сјалио* чистоту и недужност околине. Заљубљивала сам се упорно у буку и превару, обожавала и јурила све прљаве и компликоване ствари, а била убеђена да нормалан живот није мени намењен.

Сећам се када ми је умрла мајка, на Велики петак. Имала сам петнаест година.

7

Сенка ове жудње коју је изродио несигуран живот!

Славна станица, станица молитве! Човек хода на крају перона. Заустави се на тренутак и застане умртвљен. Изгледа да помно ослушкује. Наставља да хода. Биће он данас мој срећан број. Осећам. Ходам преко перона и заустављам се где се он зауставио. Да дам себи секунду и размислим да ли чиним праву ствар? Збрка, кошмар, ударање, бука, шиштање и испљувак овога града – све је нестало. Уместо њих завладала је нека смена. Стојим у вртлогу нечега дугог, неке скоро магичне тишине. Тренутак ме враћа у време када сам први пут нешто украла, у дане када ми је све полазило за руком. Када нисам морала толико да се трудим да освојим те злехуде предмете. Када мојим духом нису пролазиле сенке несигурности, када на мојим лоповским рукама нису цветале брадавице. Шта год да овај љубазни тип има у коферу, морам то добити, морам.

Гурам се ка њему, наложена, прескочила сам чувара на перону, ускочила у воз. Гоним неки сасвим нови сан, јурим делиће руине неке древне цивилизације!

8

Сећам се дана када сам први пут угледала велеград.

Сећам се пригушене буке огромног броја аутомобила која ме је усисала као пандемонијум, гомиле која ме је опколила, неподношљивог зујања електрике, када ме је ударила струја и како сам се добро осећала.

Сећам се како сам се осетила у страном граду као код куће, првог укуса секса помешаног са жељом да некога преварим, како ми се упалило срце, а наивност отпала као краста, у мени се настанила лукавост, устоличила се ту и знала шта да ради.

Сећам се како би ме усисала ноћ, толико заводљива, језиком змије у пољупцу, оштра, сјајна и привлачна и очигледно о свему овисна.

Сећам се дана када сам први пут угледала велеград.

9

Воз је кренуо, а ја се сместила у углу између два вагона. Бићу невидљива. По-сматрам Париз који се претвара у разгледницу у машти посетиоца. Ускоро ће се претворити у ништавило. Усредредила сам се на кола-вагон испред себе. Судбински воз, воз испуњен жудњом! Црна актен-ташна смештена у пртљажнику изнад човекове главе. Два седишта ниже седи неки пар. Само искусна особа као ја може у њима да препозна опасне криминалце, јер то они управо јесу. Добро су се обучили, обучени овако у елегантне уметнике. У платнене жакете у стилу Џозефа Бојса, са црним наочарима црних оквира, стил Демијана Херста. Да се заледиш како су се маскирали. Обавезни папири су им у реду. Одлучне осмехе прилепили. Питам се шта то они у ствари хоће и у трену схватим да траже црну актен-ташну. Желе и они награду, садржину црне актен-ташне. Помисао на све ово ми греје срце. Што год да је садржај те ташне, мора да је нешто савршено скупоцено. Интуиција ме не vara и сада почиње игра.

У оваквим тренуцима човек се осети срећним што је постао лопов.

10

Понекад крадем само да бих се подсетила ко сам.

Понекад крадем из навике, понекад из сулуде радости, понекад у сомнамбулском стању, заборавим све око себе, понекад сам при пуној свести свесна свих опасности које искрсавају око мене.

Понекад крадем јер волим да видим израз на лицу жртве, понекад не волим да га видим, понекад крадем јер ми се може, а понекад јер то није могуће.

Понекад крадем јер се осећам сама и тужна, понекад јер сам део гомиле, део велике божје представе, мађионичарка сам, лешинарка, лисица, ноћна мора, отворена помијара, аларм на колима који звони усред ноћи, неостварена провера овдашње стварности.

Понекад крадем само да бих се подсетила ко сам.

11

Човек зури кроз прозор у равни фламански пејзаж. Индустријска земља, земља радника! Да ли ћу бити толико дрска да му украдем ташну директно испред носа. Или ћу морати да чекам и да га, онако успут, мазнем касније оном пару? Немам баш неког избора.

Што се заљубљеног пара тиче – понашају се као велики љубавници док се тако љубе и мазе на седишту. Која су, у ствари, њихова очекивања и наде? Питам се да ли делимо исте поткултурне криминалне појмове? Да ли је жеља за превратом оно што краси сваки тренутак њихове узбуркане свести или је то пушта лакомост?

Питам се имамо ли исте снове?

12

Живим у свету снова који припадају другима.

Живим у свету који се мења невероватном надљудском брзином.

Живим за звук дрхтавог челика који удара о бетон, а живим и за поноћни звук празног зујања електрике у напуштеним паркиралиштима и у другим несређеним местима, то је неки несувисли звук.

Живим за будућност неке несигурне сутрашњице.

Живим у свету снова који припадају другима.

13

Утонула у возно сањарење одједном сам схватила да воз улази у станицу. Знам да је ово час када ће ови кренути у акцију. Гледам љубавнике како се љубе, а старац одвраћа од њих поглед. Рука љубавника се протеже навише и граби, вуче надоле стару актен-ташну. Кикоћу се и силазе низ степенице воза. Ја их следим. Платформа је од челика, али су моје ципеле нечујне и меке. Њене штикле пак јако гласно одјекују. Оне ће тако одјекивати целом железничком станицом све до бара. До дизајнерског бара где је стил живота илегално коришћење забрањених супстанци. Следићу их до тога бара. Готово могу да нађушим свој плен. Награда ми је надомак руке. Сан ми се готово претворио у јаву.

14

Сањам о другачијој будућности.

Сањам о главној премији, да сам добила награду, да сам срећна.

Сањам да више немам брига, да нисам више болесна, да ме нико не дира и не гњави, сањам о тренутку ослобођења.

Сањам мајку која упија моје грехе, поново ми се вратила.

Сањам о другачијој будућности.

15

Сат у бару ужурбано напредује. Музика Марвина Геја је све јача, враћа нас у време када смо се боље проводили. Сетила сам се новинског наслова који сам недавно прочитала, о бомбама расутим по плажама, а које су у некој блискоисточној земљи деци разнеле ноге или их усмртиле. Онда ми се мисао вратила на певача соула, сетила сам се његовог шарма и поноса, његовог радозналост погледа. Чак и у своје време Марвин нас је молио да се запитамо шта се то стварно збива у нашем глупом побрканом свету! У овом тренутку поглед ми је прикован на актен-ташну и руке ми се тресу више него икада раније.

16

Прва кома и губитак свести су дошли изненада.

Прво губљење свести ме је бацило на плочник испред кафеа у коме сам пила и оговарала и обављала послове.

Прво губљење свести ме је протресло као електрични удар до корена.

Први губитак свести је дошао уз нестанак струје у граду који је утонуо у потпуну таму, она је помагала лоповима мрачних могућности да уграбе прилику.

Прва кома и губитак свести су дошли изненада.

17

Стил живота ми је постајао све жешћи.

Све чешће сам ишла на забаве, све нехатније водила љубав, била све гора с пријатељима, љубавима, колегама, све непријатнија, собе које сам посећивала све прљавије, похабаније, мрачне и без наде.

Крађе су ми биле све дрскије, глупље и неопрезније.

Преостале су ми само илузије, што сам падала све ниже, илузије су се све више пеле у небо, коначно сам толико ниско потонула да сам се једном винула мало више и много дубоко пала, у саму дубоку ноћ.

Стил живота ми је постајао све жешћи.

18

Доктор је био груб.

Одбио је да ми препише уобичајену количину пилула које би ме убрзале или успориле и ућуткале сталне промене расположења.

Доктор је у руци држао моје резултате и мргодно их положио на сто, понудио се да покаже радиолошки снимак плућа.

Доктор са својим уобичајеним изгледом непристрасног самилосника.

Стајао је одлучан на прагу свих тих година примљених поклона од фармацеутске индустрије, од свих оних који су ми одредили време живота на поспрдан и неумољиви начин.

Доктор је био груб.

19

Актен-ташна је исијавала, док сам седела у позадини кафанске сале и размишљала о својој беди. Њих двоје је постајало све лакше, њихов безуман смех све гласније одјекивао баром. Устали су од централног стола и напустили обилан ручак. Одједном ми се указао тренутак за акцију. Он је устао да оде у тоалет, а она се отетурала до бара. Полако сам ставила своју кафу на другу страну стола, оставила неколико новчића на њему, прошла кроз салу, држећи притом поглед стално на часовнику. Актен-ташна ми је сада у руци, а нога пролази кроз задња врата кафеа. Нема никаквог проблема.

20

Стајала сам на вратима испред хируршког блока и нисам могла да се померим.

Испред хируршког блока вртело ми се у глави од свих проблема који су се свалили на мене.

Испред хируршког блока посматрала сам кола и људе који ту пролазе, сви сретни и живи, а сви толико удаљени од мене, од онога кроз шта пролазим, дошло ми је да вриснем.

Пред операционим блоком зауставила се стварност.

Стајала сам на вратима испред хируршког блока и нисам могла да се померим.

21

Сада ме прогања све оно лоше што сам радила.

Сада ме прогањају све говнарије које сам чинила.

Прогањају ме лица свих мојих жртава.

Прогањају ме сва лица свих других лопова које сам срела, пријатеља које сам опљачкала, на које сам се жалила, свих момака које сам завела, на које сам се посрала.

Сада ме прогања све оно лоше што сам радила.

22

Добила сам исто оно што је имала моја мајка.

Добила сам исту наследну болест која се преноси с једне генерације на следећу неким генетским проклетством.

Добила сам да живим, не још толико дуго.

Треба да правим избор јер ми је остало толико мало времена пре но што ме обузму проклети болови.

Мајко...

Добила сам исто оно што је имала моја мајка.

23

Сада сањам о последњој шанси.

Сада сањам о избављењу

Сада призивам визије светаца у ноћи, призивам анђеле да ми помогну, да ми још једном призову моје драге, брата да ме посети, оца стално запосленог и мајку, о боже, моју мајку.

Сада сањам како ћу се извући из свега овога, из живота који сам толико волела, из живота који ми је сасвим, као проклетством, окренуо леђа.

Сада сањам о последњој шанси.

24

Ако бих поново морала да проживим свој живот, шта бих онда радила?

Ако бих све могла да поправим, да ли бих прионула на посао?

Ако бих икада поново причала с породицом, да ли бих се усудила да им погледам у лице?

Ако бих пожелела да окренем неки телефонски број, да ли бих натерала и прст да притисне тражени број?

Ако бих поново морала да проживим свој живот, шта бих онда радила?

25

Увек ћу се сећати последњег предмета који сам украла.

Никада нећу заборавити како су ми дрхтали прсти и како ми је у стомаку, опхрваном болешћу, било мука и ове чудне, муњевите, а необјашњиве похлепе која ме је обузела.

Никада нећу заборавити тренутак када сам узела ташну и угледала човеково лице, читала сам његову реакцију, дах ми се од страха заледио, а срце готово зауставило.

Никада нећу заборавити његово благо лице, забринуто, долазило је из неког другог света који до сада нисам познавала, појма немам одакле је дошао, мој уздах се претворио у смех од рафала, срце ми је изненада експлодирало.

Увек ћу се сећати последњег предмета који сам украла.

(С енглеској превела Нина Живанчевић)